

'Wonderland' zoekt inspiratie in Fluxus-archieven

DE GEEST, NIET DE LETTER

'Wonderland', de tentoonstelling in de Gentse Zebrastraat over Fluxus en het spel, is geen tentoonstelling voor puristen en ook niet voor encyclopedisten. Het geeft meer en minder dan we kunnen verwachten van een Fluxus-tentoonstelling. Meer, omdat het de stroming nogal ruim interpreteert. Minder, omdat het vertrekt van beperkte particuliere collecties met minder bekend werk van bekende kunstenaars. Niet de letter, maar de geest van Fluxus staat hier centraal.

PIETER VAN BOGAERT

De selectie zwermt uit in de geschiedenis – met opvallend veel werk uit de periode die volgde op de hoogdagen van de beweging, van de jaren zeventig tot vandaag – en legt de nadruk op de praktijk, door het spel centraal te stellen. Dat persoonlijke accent heeft natuurlijk alles te maken met de samenstellers van de tentoonstelling. Eerst en vooral zijn er de twee curatoren, Stef Van Bellingen en Isolde De Buck. Vervolgens zijn er de collectioneers Jürgen en Christina Kelter uit Keulen en Gino Di Maggio en Gianluca Ranzi uit Milaan. Hun collecties leveren het

GEORGE MACIUNAS "FLUX-PING-PONG"

grootste deel van de tentoonstelling en zorgen voor die mix van minder gezien werk van veel bekende kunstenaars. Waar de collectioneers staan voor de bewaarcultuur, gaan de curatoren in de eerste plaats voor de interactie. Of voor de actie tout court, zo bepalend voor de Fluxus-geschiedenis.

Fluxus startte aan het begin van de jaren zestig rond de persoon van George Maciunas. Deze architect, wiens Litouwse ouders in de jaren veertig naar de VS emigreerden, opende in 1960 in New York een galerie voor abstracte kunst en oude muziekinstrumenten. Één jaar later was de galerie al failliet en verhuisde Maciunas naar het Duitse Wiesbaden. Vandaar ging het naar Wuppertal, waar in de Galerie Parnass de eerste Fluxuspresentaties plaatsvonden. Het was zijn interesse voor de nieuwe muziek en voor de nieuwe media die Maciunas in contact bracht met andere kunstenaars als Nam June Paik, John Cage of Wolf Vostell.

Ook deze tentoonstelling vertrekt vanuit de muziek. Dick Higgins' 'Symphony 120' uit 1995

en Milan Knizak's assemblages van langspeelplaten (beide uit 1985) zijn de eerste werken die we zien aan de muur. Joe Jones' 'Xylophone' uit 1981 hangt aan het plafond en een waarschuwing van Endre Tot ('If you read (love)' uit 1973) staat voor het raam aan de straatkant. De 'Radiation chairs' (1998) van Willem De Ridder in de volgende kamer staan opgesteld als een orkest rond een dirigent – elke stoel draagt de instructies, als een partituur, om hem te gebruiken zoals de vorige eigenaar. Voor Maciunas' eigen 'Flux-ping-pong' zijn geen instructies nodig: de bewerkte paletten op de pingpongtafel spreken voor zich.

HET ONVERWACHTE

We hebben al veel gezien van Fluxus, en zo'n duik in de archieven dreigt snel voorspelbaar te worden. De instructies zijn uitgevoerd, we kennen het resultaat. Maar zelfs dat is dikwijls nog interessant, zoals Wolf Vostell's 'V40 (Vostell 40 Jahre alt)' bewijst, een reeks lithografieën uit 1976 over eerder uitgevoerde performances. Bovendien siert het de tentoonstelling om minder bekende namen uit de Fluxusgroep naar voor te schuiven, zoals die van de Duits-Japanse kunstenaar Takako Saito, die in haar werk het spel, meer bijzonder het schaakspel, centraal stelt.

Midden in de ruimte op het gelijkvloers staat Nam June Paik's 'TV-Budha'. Ook die hebben we allemaal ooit wel eens ergens gezien, al was het maar op een foto. Er zijn veel verschillende versies van het werk, waarvan het origineel dateert uit 1974, in verschillende collecties. Deze komt uit de collectie van Gianluca Ranzi en die zorgt voor iets nieuws: het is de eerste keer dat ik dit werk zie met een flatscreen en een webcam,

apparaten die in 1974 nog niet bestonden. Nochtans gebeurde alles volgens de instructies van de collectioneur. De ingreep is een verrijking: de webcam maakt het bijvoorbeeld mogelijk om deze Boeddha, die in een gesloten tv-circuit kijkt naar zijn eigen beeld, on line te zetten en ermee te chatten. Maar het belangrijkste aan deze kleine schok – geen cultuurschok, maar eerder een tijdsschok – is dat het onze aandacht vestigt op de media. Hier blijkt nogmaals dat Fluxus eigenlijk altijd mediakunst is, met of zonder technologie: het favoriete medium van de Fluxus-kunstenaar is de bezoeker die het werk moet uitvoeren. Dat verbindt deze kunst, die ontstond in de vroege jaren zestig, op het moment dat ook de mediakunsten ontstonden, met de mediakunsten van vandaag. Veel, zoniet alle actuele mediakunst werkt trouwens nog steeds aan de hand van instructies. Of waar verwijst de 'software' in 'softwarekunst' anders naar? Jammer misschien dat die lijn hier niet helemaal is doorgetrokken. Op een doordeweekse dag kan deze tentoonstelling die de geest van Fluxus weer tot leven wil brengen, een wat doodse want museale indruk geven. Op geregelde momenten zullen er echter performances plaatsvinden in de Zebrastraat en zelfs in andere straten van de stad Gent. Één van die acts is een theatervoorstelling, geïnspireerd op het werk en de maskers van James Ensor – hier gepromoveerd tot Fluxuskunstenaar avant-la-lettre. Ook studenten van Sint Lucas zullen (video)performances brengen. En Honoré d'O zal tijdens de tentoonstelling instaan voor 11 onaangekondigde interventies. Expect the unexpected.

Wonderland. Fluxus en het spel. Tot 18 februari 2007 in de Zebrastraat te Gent. Open woe-zo van 14 tot 18 uur. www.zebrastraat.be